

7 POLIISITOIMI

7.1 Toimintaympäristö ja sen alueelliset erityispiirteet

Toimintaympäristö

Länsi-Suomen lääniin kuuluu 34 kihlakunnan poliisilaitosta. Kihlakunnan poliisilaitoksista Jyväskylä, Pori, Tampere, Turku ja Vaasa ovat erillisvirastoja ja muut yhtenäisvirastojen osastoja. Läänin alueella on 7 poliisin hälytyskeskusta, jotka ottavat vastaan ja välittävät poliisille tulevat avunpyynnöt suoritusyksiköille. Lisäksi läänin alueella toimii poliisin, pelastuslaitoksen ja sosiaalitoimen yhteiset Keski-Suomen hätäkeskus Jyväskylässä ja Salonseudun hätäkeskus Salossa. Vuoden 2000 aikana tehdyn päätöksen mukaan maamme perustetaan 13 hätäkeskusta, joista viisi Länsi-Suomen läänin alueelle (Varsinais-Suomen (Turku), Satakunnan (Pori), Pirkanmaan (Tampere), Keski-Suomen (Jyväskylä) ja Pohjanmaan (Vaasa) hätäkeskukset). Hätäkeskukset aloittavat toimintansa vuoteen 2006 mennessä.

Poliisin lääninjohdon toimipaikka on Turussa. Länsi-Suomen läänin poliisiosaston päälliköllä on poliisiasioissa virka-avun antovelvollisuus Ahvenanmaan maakunnalle.

Keskusrikospoliisin ja Suojelupoliisin valtakunnallisista poliisiyksiköistä läntisen alueen keskuspaikat sijaitsevat Turussa kuten myös liikkuvan poliisin lääninosasto. Valtakunnallisten yksiköiden toiminta-alue on Länsi-Suomen läänin alue.

Saaristomeren merivartioston esikunta sijaitsee Turussa ja Pohjanlahden merivartioston esikunta Vaasassa. Valtakunnallinen meripelastuskeskus sijaitsee Turussa. Länsi-Suomen lääni kuuluu kokonaisuudessaan läntiseen maanpuolustusalueeseen, jonka esikunta sijaitsee Hämeenlinnassa.

Alueelliset erityispiirteet

Läänin maantieteellisiä erityispiirteitä ovat pitkä rannikkoalue, Pohjanlahden merialue ja laaja saaristo. Läänillä on yhteistä maarajaa Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Oulun läänien kanssa.

Länsi-Suomella on merkittävä asema satama-, tavara- ja rautatieliikenteen kauttakulkualueena. Läänin alueella on useita matkustaja- ja kappaletavarasatamia ja laaja rautatie- ja maantieverkko. Läänin alueella on Helsinki-Vantaan lentoaseman jälkeen neljä suurinta lentoasemaa (Turku, Tampere-Pirkkala, Vaasa, Pori) mitattuna kansainvälisen liikenteen matkustajamäärien perusteella. Läänin alueella sijaitsee Teollisuuden voima Oy:n Olkiluodon ydinvoimala Eurajoella.

Asutus on keskittynyt kaupunkeihin ja suurempiin taajamiin. Suurin osa kihlakunnan poliisilaitosten toiminta-alueista on harvaan asuttuja alueita ja rannikolla laajoja saaristoalueita. Useimpien kihlakuntien alue on 6-10 kuntaa, ja eräiden kihlakuntien erityispiirteinä on taajamien maantieteelliset etäisyydet. Tämä pidentää ajallisesti poliisipalvelujen saataavuutta harvaan asutulla alueella ja saaristossa.

7.2 Arvioinnin perusteet

Arvioinnin perusteet ja tiedonhankinta

Arviointi on suoritettu sisäasiainministeriön ohjeen mukaan. Joitakin mittareita ei tilanpuutteen takia ole otettu mukaan. Tarkastelunäkökulmia on neljä: yhteiskunnallinen vaikuttavuus, kansalais- ja asiakasnäkökulma, toimintojen sujuvuus sekä henkilöstönäkökulma. Arvion perustana olevat tiedot esitetään karttakuvina ja taulukoina.

Arvioinnin toimeksianto on seuraava: tehtävänä on arvioida, miten poliisitoiminnan kehitys vastaa poliisin visiossa ja yhteisessä strategiassa kuvattua tavoitetilaa vuodelle 2010. Arviointi on kohdistettava erityisesti seuraavaan tavoitetilakuvaan, johon yksiköiden kehitystä peilataan:

"Poliisin tehtävänä on järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito, rikosten ennaltaehkäisy ja rikosten tapahtuessa niiden nopea selvittäminen. Poliisi vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että Suomessa on vuosikymmenen alkua vastaava turvallisuuden taso ja riittävä poliisipalvelujen saatavuus."

Erityisesti on arvioitava seuraavien menestystekijöiden toteutumista:

- ◆ Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä laskee vuoden 1990 tasolle
- ◆ Huumerikollisuuden ja siihen liittyvän oheisrikollisuuden kasvu pysäytetään
- ◆ Poliisin palvelujen, erityisesti hälytyspalvelujen saatavuus turvataan määrällisesti ja laadullisesti. Huomiota kiinnitetään erityisesti harvaan asuttujen alueiden palveluihin.
- ◆ Poliisihenkilöstön määrä nostetaan valtakunnallisesti 9000:een.

Poikkihallinnollisen toiminnan arviointi liikenneturvallisuudesta, huumerikollisuuden tilasta ja valtioneuvoston huumausainepolitiikasta tekemän periaatepäätöksen toteutumisesta, samoin kuin nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdyistä toimenpiteistä, on esitetty toisaalla tässä arviointiraportissa.

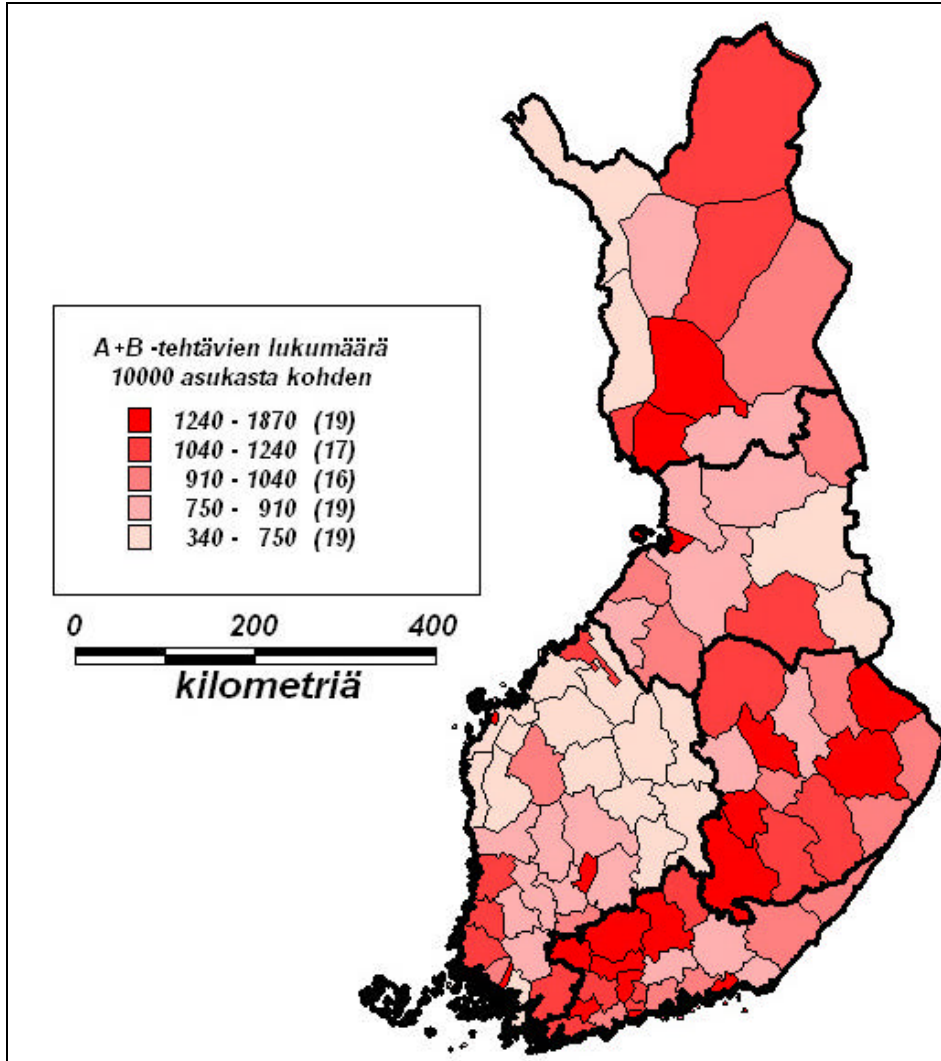
Seuranta- ja tilastotiedot on saatu poliisihallinnon tulosseurantajärjestelmästä. Tulosseurantajärjestelmään tiedot saadaan poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä, hälytyspäivystyskeskusjärjestelmästä ja hätäkeskusjärjestelmästä.

7.3 Arviointikohteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Hälytystehtävien määrä suhteutettuna asukaslukuun kertoo sen, että harvaan asutuissa kihlakunnissa poliisin tehtävien tapahtumatiheys ei ole samaa luokkaa kuin taajaan asutuissa kihlakunnissa. Poliisin tehtävät luokitellaan A, B ja C kiireellisyysluokan tehtäviin, joista C tehtävien osuus on noin 15 %. Poliisin A ja B tehtävien määrien tarkastelua ja johtopäätösten tekoa asiakkaiden ja kansalaisten palvelevuuden ja prosessin sujuvuuden kannalta vaikeuttaa hätäkeskuksissa (Keski-Suomi, Salonseutu) oleva poliisin kirjaamiskäytännöstä eroava pelastusviranomaisten kiireellisyysluokitus. Poliisin A ja B tehtävämäärät eivät hätäkeskusalueilla vastaa todellista poliisin kiireellisyysluokitukseen perustuvaa tilannetta. Karttaesityksessä Keski-Suomen hätäkeskusalueen kihlakuntien tilanne ei ole vertailukelpoinen läänin muiden kihlakuntien kanssa.

Poliisin tehtävämäärät ovat tasaisesti lisääntyneet vuodesta 1998 vuoteen 2001 nousun olleessa A ja B kiireellisyysluokan tehtävissä 17,5 %. Vuositasolla tehtävämäärien nousu on ollut noin 6 %. Poliisiyksiköiden yhteistyöllä ja lähimmän partion periaatteen avulla harvaan asutuilla alueilla poliisin hälytyspalvelujen saatavuus on pidetty mahdollisuuksien mukaan tarvetta vastaavalla tasolla.

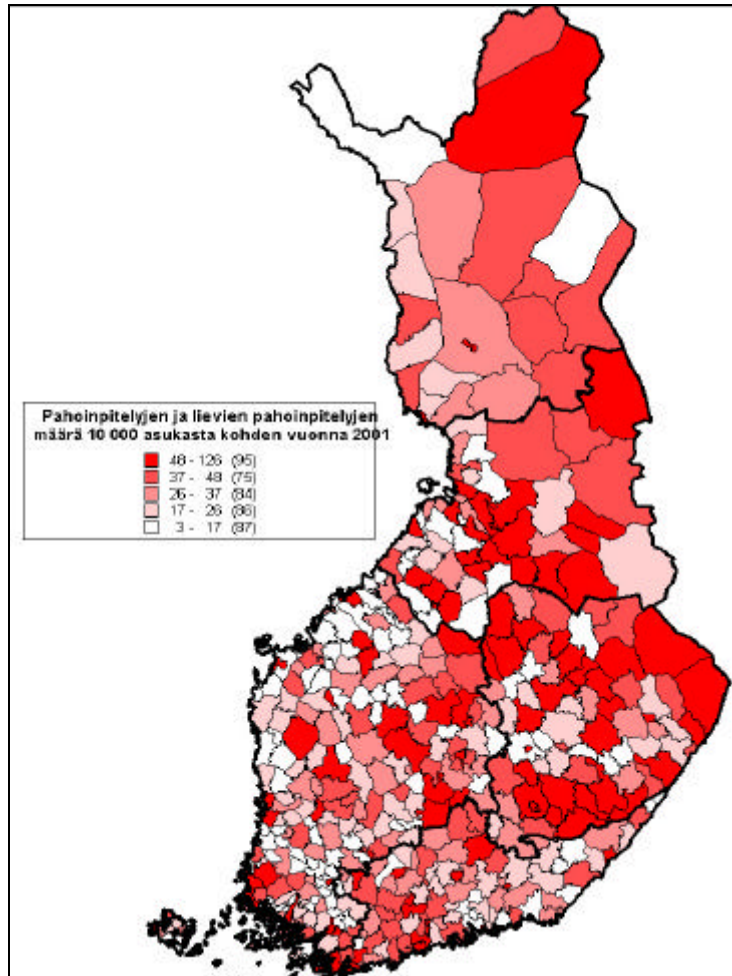

Kartta 1. A+B -kiireellisyysluokan hälytystehtävien lukumäärä 10 000 asukasta kohden kihlakunnittain vuonna 2001

Taulukko 1. A+B-kiireellisyysluokan hälytystehtävien (tehtäväryhmät 0-4) absoluuttiset määrät kihlakunnittain 1998-2001

	Vuosi 2001	Vuosi 2000	Vuosi 1999	Vuosi 1998	Ero-%
Kihlakunta	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä	98-01
TAMPERE	31 914	33 516	31 476	29 219	9,2 %
TURKU	34 208	33 590	32 772	29 173	17,3 %
JYVÄSKYLÄ	12 476	8 233	11 011	10 661	17,0 %
PORI	16 810	16 226	16 010	16 716	0,6 %
VAASA	11 273	10 807	10 819	10 881	3,6 %
NOKIA	9 277	10 386	8 963	8 118	14,3 %
SEINÄJOKI	10 285	9 894	9 612	8 103	26,9 %
SALO	7 310	5 040	5 047	4 423	65,3 %
RAUMA	9 205	7 971	7 188	7 358	25,1 %
RAISIO	6 237	5 774	5 695	5 068	23,1 %
KAARINA	4 580	4 732	4 300	3 558	28,7 %
LAPUA	5 487	4 960	4 160	3 446	59,2 %
PIETARSAARI	4 236	3 679	3 529	3 203	32,3 %
KANGASALA	4 420	4 301	4 095	4 051	9,1 %
KOKKOLA	7 692	7 879	7 324	6 993	10,0 %
VALKEAKOSKI	4 907	4 877	4 443	4 451	10,2 %
VAKKA-SUOMI	5 514	4 729	4 246	4 361	26,4 %
LOIMAA	4 068	3 870	3 535	2 817	44,4 %
ÄÄNEKOSKI	2 444	1 580	1 960	1 956	24,9 %
KOKEMÄKI	4 497	4 762	3 972	3 657	23,0 %
MUSTASAARI	1 409	1 387	1 344	1 135	24,1 %
JÄMSÄ	1 991	1 471	1 925	1 810	10,0 %
KAUHAJOKI	3 339	2 644	2 397	2 249	48,5 %
IKAALINEN	3 092	2 972	2 771	2 537	21,9 %
ALAVUS	2 755	2 938	2 360	1 905	44,6 %
MÄNTTÄ	3 128	3 009	2 673	2 419	29,3 %
VAMMALA	3 326	3 356	3 351	2 983	11,5 %
KAUSTINEN	1 667	1 591	1 630	1 407	18,5 %
KANKAANPÄÄ	2 834	2 711	2 978	3 228	-12,2 %
SAARIJÄRVI	1 358	906	1 211	1 180	15,1 %
TURUNMAA	1 275	1 181	1 214	991	28,7 %
NÄRPIÖ	1 265	1 041	1 142	1 021	23,9 %
KEURUU	1 292	854	938	873	48,0 %
KYRÖNMAA	1 543	1 601	1 404	1 297	19,0 %
Yhteensä	227 114	214 468	207 495	193 248	17,5 %

Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Kartta 2. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen ja lievien pahoinpitelyjen lukumäärä suhteessa asukaslukuun kunnittain vuonna 2001

Törkeiden yksilöön kohdistuvien rikosten kokonaislukumäärän viime vuosien nousu pysähtyi vuonna 2001. Törkeiden yksilöön kohdistuvien rikosten määrät Länsi-Suomen läänissä ovat vuosina 1998-2001 vaihdelleet 859–981 kappaleen välillä. Henkirikosten ja niiden yritysten määrät laskivat, mutta yksittäisten rikosten osalta törkeiden pahoinpitelyjen lukumäärä nousi vuonna 2001 noin 14 % edellisvuoteen verrattuna. Nuorten alle 18-vuotiaiden tekemäksi epäiltyjen pahoinpitelyjen lukumäärä ei ole muuttunut edellisvuodesta, mutta törkeiden pahoinpitelyrikosten määrä on lisääntynyt hieman. Poliisilaitosten kuntien kanssa tekemissä turvallisuussuunnitelmissa on tavoitteeksi asetettu ongelmaan puuttuminen muiden sidosryhmien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Poliisin mahdollisuuksia torjua väkivaltarikollisuutta rajoittaa rikosten tapahtumaolosuhteet, joihin poliisi ei voi vaikuttaa (esimerkiksi yksityiset alueet). Väkivaltarikollisuuden kokonaismäärää on myös vaikea luotettavasti arvioida, koska piilorikollisuuden määrästä ei ole riittävästi tietoa. Väkivaltarikollisuuden kehitykseen vaikuttaa myös muu yhteiskunnallinen kehitys, mm. päihteiden käytön lisääntyminen. Poliisia varten on kehitetty hälytystehtäväohje asunnoissa tapahtuvan läheisväkivallan katkaisemiseen muiden sidosryhmien toimijoiden avustuksella.

Omaisuusrikosten määrä kääntyi vuonna 2001 laskuun. Poliisi on selittänyt korkean omaisuusrikosten määrän huumerikollisuuteen liittyvänä oheisrikollisuutena, mutta toisaalta huumausainerikosten määrä jatkoi nousuaan. Tilanteessa on ristiriita, sillä ennen omaisuusrikosten määrän kehitys on korreloinut huumausainerikollisuuden kehityksen kanssa,

koska huumeiden rahoitus on suurimmaksi osaksi hoidettu omaisuusrikoksilla. Tilannetta ei ole analysoitu, mutta yhtenä selittävänä tekijänä saattaa olla se, että aktiivisia tekijöitä on kärsimässä rangaistusta.

Huumauserikokset ovat poikkihallinnollisena arviointikohteena, joten tässä yhteydessä todetaan vain, että Länsi-Suomen läänissä vuonna 2001 poliisin tietoon tulleet huumauserikokset lisääntyivät noin 25 % edellisvuoteen verrattuna.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta voidaan kokonaisuutena todeta, että Länsi-Suomessa rikollisuuden torjunnan vaikuttavuus ei ole kehittynyt tavoiteltuun suuntaan. Väkivaltarikollisuus on edelleen korkealla tasolla ja huumauserikollisuus on jatkanut kasvuaan.

Taulukko 2. Omaisuusrikokset kihlakunnittain 10 000 asukasta kohden 1998-2001

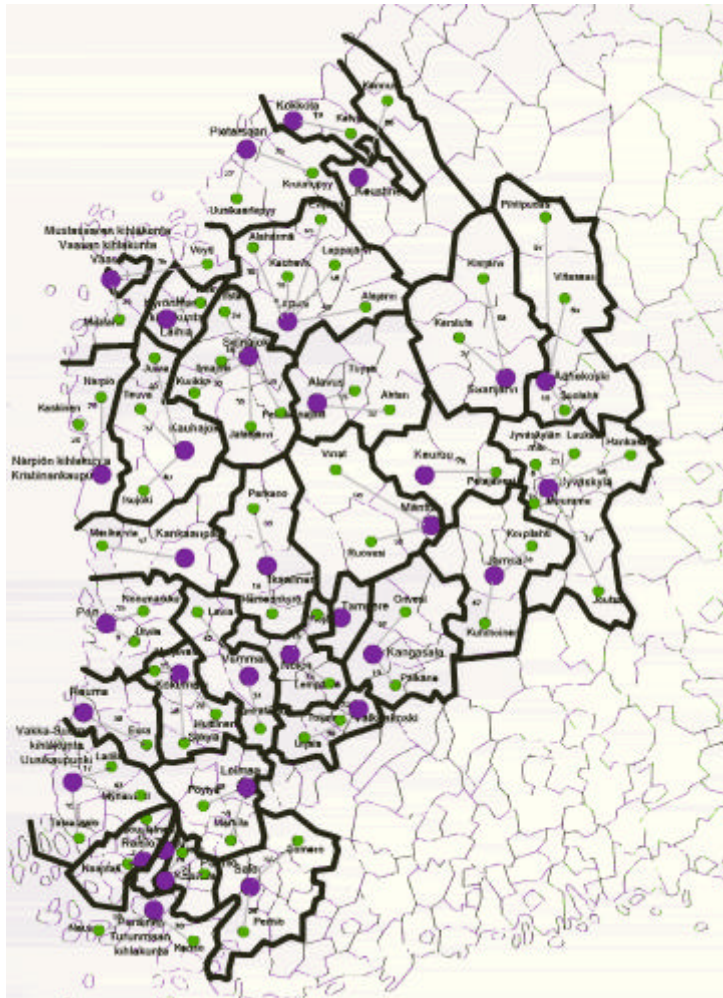
Kihlakunta	lkm/10 000 as Vuosi 2001	lkm/10 000 as Vuosi 2000	lkm/10 000 as Vuosi 1999	lkm/10 000 as Vuosi 1998	Ero-% 98-01
TAMPERE	684	798	769	732	-6,6 %
TURKU	857	980	1 049	1 071	-20,0 %
JYVÄSKYLÄ	551	582	558	529	4,0 %
PORI	538	634	601	631	-14,8 %
VAASA	869	954	880	801	8,5 %
NOKIA	314	413	369	344	-8,6 %
SEINÄJOKI	443	427	412	350	26,4 %
SALO	398	423	450	379	4,8 %
RAUMA	550	517	482	476	15,6 %
RAISIO	494	479	546	637	-22,5 %
KAARINA	330	489	402	411	-19,7 %
LAPUA	256	218	166	196	30,5 %
PIETARSAARI	269	270	226	233	15,4 %
KANGASALA	338	390	397	384	-12,1 %
KOKKOLA	497	522	461	452	9,9 %
VALKEAKOSKI	386	391	330	323	19,5 %
VAKKA-SUOMI	499	511	420	506	-1,4 %
LOIMAA	284	307	271	256	11,2 %
ÄÄNEKOSKI	337	396	334	314	7,2 %
KOKEMÄKI	358	392	357	357	0,0 %
MUSTASAARI	212	262	261	231	-8,4 %
JÄMSÄ	296	353	331	362	-18,2 %
KAUHAJOKI	227	273	264	261	-13,0 %
IKAALINEN	316	342	321	313	0,8 %
ALAVUS	242	283	222	222	9,1 %
MÄNTTÄ	256	268	267	242	6,0 %
VAMMALA	288	322	286	281	2,7 %
KAUSTINEN	130	127	110	134	-2,9 %
KANKAANPÄÄ	229	262	238	277	-17,3 %
SAARIJÄRVI	254	298	266	252	0,7 %
TURUNMAA	272	294	305	305	-10,7 %
NÄRPIÖ	273	240	241	242	12,8 %
KEURUU	392	432	405	363	8,0 %
KYRÖNMAA	287	271	233	269	6,9 %
Yhteensä	474	524	503	495	-4,2 %

Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Kansalais- ja asiakasnäkökulma

Länsi-Suomen läänissä poliisin palveluverkko on varsin kattava. Kihlakunnan alueella poliisilla on päätoimipaikka ja tarpeellinen määrä palvelupisteitä kihlakunnan eri kuntien alueella. Palveluverkoston kattavuus näkyy kansalaisille lähinnä poliisin lupapalvelujen saatavuuden kautta. Palveluiden riittävää saavuttavuutta voidaan pitää myös laatutekijänä. Poliisi toimii aktiivisesti yhteispalvelupisteiden kehittämisessä muiden viranomaisten kanssa. Kansalaisen kannalta on tärkeintä saada poliisin lupapalveluja normaalin elin- ja palveluympäristönsä piiristä. Tähän tarpeeseen yhteispalvelupisteet ovat yhteiskunnallisilta kustannusvaikutuksiltaan paras ratkaisu.

Poliisin hälytystoiminta hoidetaan 7 poliisin hälytyskeskuksen ja kahden hätäkeskuksen kautta. Vuoteen 2005 mennessä poliisinkin hälytyspalvelut siirtyvät hoidettaviksi Hätäkeskuslaitoksen alaisista hätäkesuksista muiden viranomaisten ohella. Länsi-Suomen läänin alueelle hätäkeskuksia perustetaan 5 (ks. edellä).

Kartta 3. Poliisin palveluverkosto kihlakunnittain Länsi-Suomen läänissä 2001. Kuvassa keskuspaikka on merkitty isolla sinisellä pisteellä ja palvelutoimistot pienellä vihreällä pisteellä. Lisäksi kuvassa on palvelutoimistojen etäisyys keskuspaikasta (km).

Toimintojen sujuvuus

Poliisin toimintojen sujuvuutta arvioitaessa voidaan peruslähtökohdiksi ottaa esimerkiksi poliisin palvelujen saatavuuden mittarit, rikosten selvitysprosentit ja tutkinta-ajat.

Koko Länsi-Suomen läänin näkökulmasta törkeiden yksilöön kohdistuneiden rikosten selvitysprosentti pysyi vuonna 2001 vuoden 2000 tasolla. Monissa kihlakunnissa eri vuosien selvitysprosentteissa on suuriakin vuosittaisia vaihteluita ja arvioitaessa nykytilannetta täytyy yksittäisen kihlakunnan tilastokehitystä katsoa useamman vuoden ajalta. Arvioinnissa täytyy ottaa huomioon selvitysprosentin laskentaperusteet, joka aiheuttaa selvitysprosentin nousun joinakin vuosina yli 100 %:n. Tällöin tarkasteltavan vuoden aikana on selvinnyt myös edellisinä vuosina tutkintaan tulleita rikoksia (laskentaperusteet, ks. alla).

Poliisin tietoon tulevan rikollisuuden selviämiseen vaikuttaa moni asia, minkä vuoksi poliisin toimintojen sujuvuutta ei voida arvioida yksinomaan rikosten selviämistäasteella. Selvitysasteeseen vaikuttavat rikoksen ilmituloon liittyvät asiat ja poliisilaitosten tutkintaprosessien sujuvuus. Poliisilaitosten toimintaympäristön ja erityisesti rikollisuuden rakenne vaikuttavat eri poliisilaitosten välisiin tutkinta-aika ja selvitysaste-eroihin. Poliisi on joutunut priorisoimaan toimintaansa ja keskittämään resursseja vaativan ja yhteiskunnallisesti merkittävän rikollisuuden tutkintaan. Vakavat henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset selvitetään lähes 100 prosenttisesti kuten taulukosta 3 käy ilmi. Omaisuusrikosten selvitysprosentit vaihtelevat poliisilaitoksittain 20-30 prosentin välillä. Vakavien rikosten tutkinta ohittaa kiireellisyydessä aina muiden rikosten tutkinnan.

Rikosten tutkinta-ajoilla voidaan verrata ja arvioida poliisin rikostutkinnan prosessien sujuvuutta ja tehokkuutta. Arviointia ei kuitenkaan voi tehdä yksinomaan puhtaan tilastotiedon perusteella, sillä eri rikosten tutkintaprosessit eroavat toisistaan ja myös poliisilaitoksen sisäiset toiminnot edellä kerrotun tehtävien priorisoinnin, resursoinnin ja rikollisuuden rakenteen takia aiheuttavat vertailtavuusongelmia. Länsi-Suomen läänissä kaikkien rikosten keskimääräinen tutkinta-aika on vuosina 1998-2001 ollut noin 36:sta 42 päivään ja rikoslakirikosten noin 60 päivää.

Selvitysprosentin laskentaperusteet:

Poliisin tietoon tulleiden törkeiden yksilöön kohdistuvien rikosten selvitysprosentti = $100 \cdot \frac{\text{tilastovuonna kirjattu ja selvitetty törkeä yksilöön kohdistunut rikos} + \text{tilastovuotta aikaisemmin kirjattu ja tilastovuonna selvitetty vastaava rikos}}{\text{tilastovuonna kirjattujen törkeiden yksilöön kohdistuneiden rikosten lukumäärä}}$.

Selvitysprosentin laskentatavasta johtuen selvitysaste voi nousta yli 100:n prosentin varsinkin lukumääräisesti vähäisten törkeimpien rikosten kohdalla.

Törkeät yksilöön kohdistuvat rikokset:

Tappo, surma, murha, lapsensurma ja niiden yritykset, törkeä ryöstö, törkeä pahoinpitely ja raiskaus (+yritykset).

Taulukko 3. Törkeiden yksilöön kohdistuneiden rikosten selvitysprosentit kihlakunnittain 1998-2001

Kihlakunta	Selv%01	Selv%00	Selv%99	Selv%98
TAMPERE	72,1	72,0	101,5	78,1
TURKU	60,9	50,4	56,5	74,5
JYVÄSKYLÄ	87,9	81,6	87,9	83,1
PORI	81,6	73,6	81,0	93,8
VAASA	100,0	77,1	97,3	81,0
NOKIA	81,8	125,0	87,9	90,0
SEINÄJOKI	89,8	91,1	76,7	103,3
SALO	70,0	133,3	108,3	100,0
RAUMA	89,2	74,4	100,0	81,8
RAISIO	110,5	88,2	55,6	91,7
KAARINA	42,1	64,7	82,4	78,9
LAPUA	117,6	88,9	72,7	107,1
PIETARSAARI	92,3	100,0	71,4	83,3
KANGASALA	176,9	45,5	93,3	104,5
KOKKOLA	72,2	81,0	57,1	88,2
VALKEAKOSKI	92,0	88,5	100,0	111,5
VAKKA-SUOMI	86,2	136,4	51,7	82,8
LOIMAA	42,9	111,1	66,7	141,7
ÄÄNEKOSKI	95,7	97,4	95,3	86,8
KOKEMÄKI	81,3	127,8	66,7	105,3
MUSTASAARI	75,0	83,3	100,0	25,0
JÄMSÄ	47,4	75,0	72,2	107,7
KAUHAJOKI	81,3	86,4	70,0	78,6
IKAALINEN	66,7	155,6	76,5	111,1
ALAVUS	92,3	109,1	107,1	72,7
MÄNTTÄ	114,3	90,0	100,0	87,5
VAMMALA	76,5	93,3	86,7	70,0
KAUSTINEN	133,3	50,0	120,0	36,4
KANKAANPÄÄ	100,0	75,0	41,7	87,5
SAARIJÄRVI	87,5	94,7	92,9	80,0
TURUNMAA	112,5	80,0	133,3	22,2
NÄRPIÖ	100,0	75,0	80,0	66,7
KEURUU	50,0	100,0	107,1	85,0
KYRÖNMAA	73,3	66,7	41,7	85,7
Yhteensä	81,2	80,9	81,0	86,0

Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Poliisin hälytyspalvelujen saatavuutta voidaan arvioida muun muassa poliisin A-tehtävien keskimääräisen toimintavalmiusajan perusteella. Toimintavalmiusaika on se aika, joka kuluu asiakkaan esittämästä avunpyynnöstä poliisin paikalle tuloon kiireisissä ja viipymättä hoidettavissa hälytystehtävissä.

Toimintavalmiusaika suurimmissa kaupungeissa ruutukaava-alueella on keskimäärin noin 7 minuuttia. Vuorokaudenajasta riippuen poliisi on paikalla alle 5 minuutissa. Harvaan asutuilla seuduilla toimintavalmiusaika on huomattavasti pidempi. Vuorokauden ajasta ja viikonpäivästä riippuen poliisin paikalle tulo voi harvaan asutulla alueella kestää runsaat 30 minuuttia ja ääritapauksissa kauemminkin. Kihlakuntien maantieteelliset erikoispiirteet, kaukana keskuksesta sijaitsevat asutustaajamat ja niistä aiheutuvat ajoajat vaikuttavat toimintavalmiusaikojen pidentymiseen. Harvaan asutuilla seuduilla toimivilla poliisilaitoksilla on keskimäärin vain yksi partio kentällä ympärivuorokauden.

Länsi-Suomen läänissä poliisi on joutunut käytettävissä olevista resursseista johtuen suuntaamaan ja keskittämään partitointia viikonpäivien ja vuorokauden painopisteisiin ja -alueille. Yleisesti kansalaiset ja väestö toivovat poliisin näkyvyyden lisäämistä myös vuorokauden hiljaisina aikoina ja enemmän kihlakuntien harvaan asutuilla alueilla.

Hätäkeskusalueiden kihlakunnissa poliisin seurantajärjestelmään kirjautuu myös sellaisia tehtäviä, jotka poliisin luokituksen mukaan eivät kuulu A-tehtäviin ja tällöin A-tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika huononee. Hätäkeskuksissa (Keski-Suomi, Salonseutu) käytetään palo- ja pelastusviranomaisten kiireellisyysluokitusta.

Taulukko 4. Poliisin A-kiireellisyysluokituksen mukaiset keskimääräiset toimintavalmiusajat minuuttia) kihlakunnittain 1998-2001

	Vuosi 2001	Vuosi 2000	Vuosi 1999	Vuosi 1998
Kihlakunta	Toimintaval.	Toimintaval.	Toimintaval.	Toimintaval.
TAMPERE	8,6	10	9,3	8,9
TURKU	6,7	7,2	7,6	6,8
JYVÄSKYLÄ	19	19,8	15,5	16,1
PORI	8,8	8,8	13,2	12,6
VAASA	7,8	8,6	7,5	7,9
NOKIA	9	10	11,1	12,2
SEINÄJOKI	13,7	13,9	13,3	13,6
SALO	8,4	7,4	12	12,4
RAUMA	9,3	11	11,3	10,9
RAISIO	10,9	11	10,7	11,2
KAARINA	14,5	12,5	12,2	13,7
LAPUA	22,1	22,9	24,5	26,3
PIETARSAARI	13,2	17,5	17,7	18,2
KANGASALA	13,8	14,4	14,6	17,8
KOKKOLA	9,4	9	8,8	11
VALKEAKOSKI	12,3	10,9	11,8	13
VAKKA-SUOMI	13,6	15,9	15,9	16,2
LOIMAA	15,8	17,3	16,7	20,1
ÄÄNEKOSKI	22,8	38,8	22	21,6
KOKEMÄKI	20,7	20,9	21,7	23,9
MUSTASAARI	18,8	24,2	20,9	19,3
JÄMSÄ	32,8	45	30	21,5
KAUHAJOKI	16,4	17,9	17,5	20,9
IKAALINEN	21,9	16,3	21,8	25,5
ALAVUS	21	21,1	23,6	28,4
MÄNTTÄ	22,8	21,7	22,4	20,9
VAMMALA	15,8	15,7	17	22,1
KAUSTINEN	22,6	23,7	28,9	28,6
KANKAANPÄÄ	16,5	20,2	23,3	21,1
SAARIJÄRVI	46,6	63,7	36,3	28,6
TURUNMAA	22,1	24,2	22,4	18,8
NÄRPIÖ	18,8	18,5	20	25,8
KEURUU	39,1	21	33,4	20,5
KYRÖNMAA	13,8	16,5	14,8	15
Kaikki kihlakunnat	12,8	13,8	14,1	14,8

Lähde: poliisin tulostietojärjestelmä

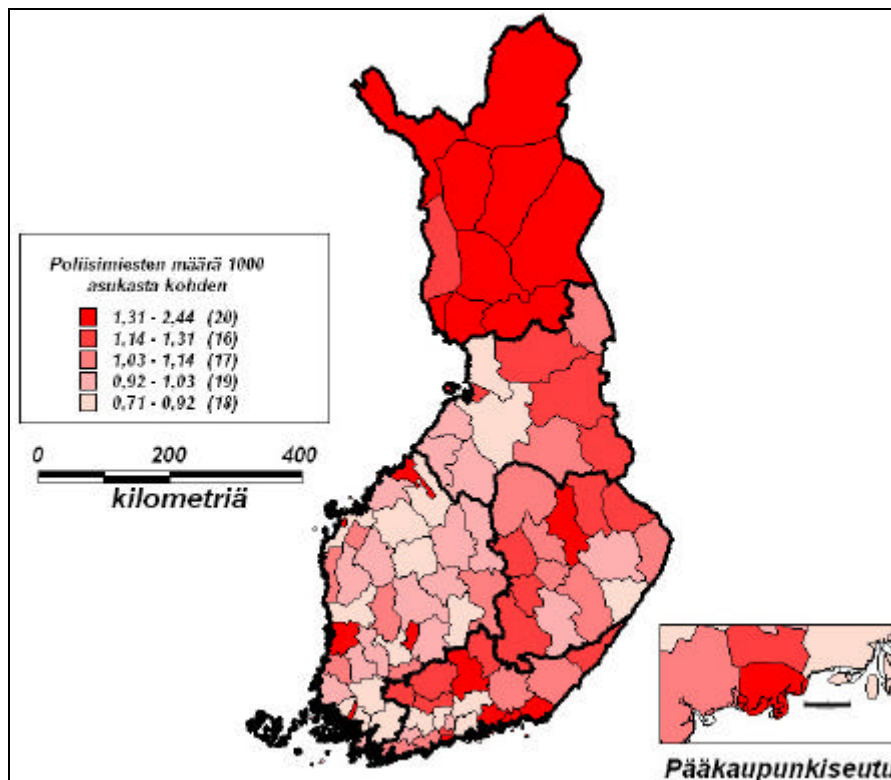
Henkilöstönäkökulma

Länsi-Suomen läänin henkilöstön kokonaislukumäärä vuonna 2001 oli 2855. Henkilöstöresurssit paikallistasolla ovat perustuneet vahvistettuihin kehyksiin, sekä lääninjohton ja poliisilaitoksen välillä tuloskeskusteluissa sovittuihin virkamääriin. Lähtökohtana on ollut henkilöstömäärien ja toiminnan yhteensovittaminen vahvistettuihin kehyksiin.

Henkilöstön kokonaismäärä läänissä vuonna 2001 on pysynyt edellisvuosien tasolla. Ilman 40 poliisiopiskelijan lisäystä läänin kokonaishenkilöstömäärä olisi laskenut 34:llä vuoden 2000 tasosta. Poliisihenkilöstön määrä erityisesti miehistötehtävissä toimivien osalta on vuonna 2001 eläkkeelle siirtymisten, hätäkeskuslaitokseen rekrytoitumisen ja muun poistuman johdosta pienentynyt. Muun henkilöstön lukumäärän vähentymistä edellisvuosista selittää osaltaan työvoimavaroin palkatun henkilöstön määrän pienentyminen.

Vuonna 2001 on pyritty siihen, että vuoden aikana avoimeksi tulevat poliisimiesvirat täytettäisiin pysyvästi. Rekrytointivaikeuksia on ilmennyt erityisesti ruotsinkielisissä kihlakunnissa. Poliisimiesten osalta ei henkilöstömäärän kasvattamiseen paikallistasolla taloudellisen tilanteen johdosta ole ollut mahdollisuuksia. Siten poliisimiesten määrän kehitys, joka ilman opiskelijoiden lisäystä olisi selvästi laskusuuntainen, ei ole vastannut valtakunnallisen tavoitteen mukaisia linjauksia. Muun henkilöstön osalta on määrällisesti pysytty lähes vuoden 2000 tasolla. Kehitys vastaa täältä osin valtakunnallisia tavoitteita.

Henkilöstön virka- ja ikärakenne on pysynyt vuonna 2001 pääosin edellisvuosien kaltaisena. Ikärakenteen osalta voidaan todeta keski-ikä kasvaneen kaikissa muissa henkilöstöryhmissä päällystötehtävissä toimivia lukuun ottamatta. Yli 50-vuotiaiden osuus koko henkilöstöstä on vuonna 2001 ollut 30,5 %, kun se vuonna 2000 oli 30,3 %. Koko henkilöstön keski-ikä (43,1) osalta Länsi-Suomi ylittää selvästi valtakunnallisen keskiarvon (41,9). Päällystö- ja alipäällystötehtävissä toimivien suhteellinen osuus koko henkilöstöstä on kasvanut miehistötehtävissä toimivien lukumäärän laskusta johtuen.

Kartta 4. Poliisimiesten määrä (vuotuinen keskiarvo) kihlakunnittain asukaslukuun suhteutettuna vuonna 2001

7.4 Johtopäätökset

Poliisin kiinteä palveluverkko on muutostarpeessa

Länsi-Suomen läänissä poliisin palveluiden saanti virastoaikana kiinteistä toimipaikoista annettujen lupa- ja muiden palveluiden osalta on järjestetty hyvin kattavasti kohtuullisen lähelle asiakkaita. Asiakkaiden palveluun liittyvässä laatutoiminnassa korostetaan erityisesti asiakasnäkökulman huomioon ottamista. Arviona voidaan esittää, että poliisin lupa- palvelujen saatavuus vastaa peruspalveluna sille asetettuja saatavuusvaatimuksia. Nykyisenkaltainen palveluverkosto ei kustannustensa vuoksi ole kaikissa kihlakunnissa taloudellisesti järkevää, ottaen huomioon lupa-asioiden määrän. Kiinteän palveluverkon vähentäminen ja sen kehittäminen yhteispalvelupisteen suuntaan on seuraavien vuosien tavoite. Lupapalvelut voidaan järjestää kysyntää vastaavasti ja palvelutarpeet tyydyttää yhteispalvelulla tai muilla esim. sähköisin palveluiden kehittämällä. Vuoden 2001 aikana ei yhtään poliisilaitoksen palvelupistettä muutettu yhteispalvelupisteeksi.

Länsi-Suomen läänin alueella väestö ei välttämättä jokaisessa kihlakunnassa tavoita poliisia virka-ajan ulkopuolella kiinteästä toimipaikasta. Perussääntö kuitenkin on, että poliisi menee tarvittaessa kansalaisen luokse esimerkiksi rikosilmoituksen vastaanottamista varten. Suuremmissa poliisilaitoksissa palvelupäivystys toimii lähes kattavasti läpi vuorokauden. Poliisin tavoitettavuus on järjestetty läänin alueella palvelukysyntää vastaavasti ja täyttää harvaan asuttuja seutuja lukuun ottamatta hyvin peruspalvelulle asetettavat vaatimukset.

Taajama-alueilla poliisin toimintavalmiusaika on hyvä – harvaan asutut alueet ongelmallisempia

Poliisin toimintavalmius on kiireellisissä hälytystehtävissä (A-tehtävät luokat 0-4) taajamien ruutukaava-alueella keskimäärin alle 10 minuuttia, mitä on pidettävä hyvänä. Prosentuaalisesti suurin osa kiireellisistä hälytystehtävistä tapahtuu juuri taajamien ruutukaava-alueilla. Poliisi myös suuntaa voimavaransa painopistealueille, joita taajamat ovat. Toimintavalmiusajan arviointia vaikeuttaa tällä hetkellä hätäkeskukset Jyväskylässä ja Salossa ja niissä oleva palo- ja pelastusviranomaisten hälytystehtävien luokittelujärjestelmä. Edellä mainittujen hätäkeskusalueiden kihlakuntien (Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Saarijärvi, Salo ja Äänekoski) keskimääräinen toimintavalmiusaika ei tämän takia ole vertailukelpoinen muihin kihlakuntiin.

Maantieteellisesti laajoilla tai yhdyskuntarakenteellisesti hajanaisilla alueilla ja saaristossa poliisin toimintavalmiusaika on avuntarvitsijan kannalta katsottuna liian pitkä. Lyhyempää toimintavalmiusaika ja nopeampaa palvelua hälytystehtävissä on haettu ns. lähimmän partion periaatteen soveltamisella, joka tarkoittaa sitä, että päivystyskeskus antaa tehtävän hälytyskohdetta lähinnä olevalle partiolle, esimerkiksi liikkuvan poliisin partiolle, riippumatta siitä onko tapahtumapaikka sen varsinasta vastuu- tai toimialuetta. Harvaan asuttujen alueiden hälytyspalvelujen saantia kehitetään edelleen päivystysaluekohtaista yhteistyötä syventämällä ja partioiden keskitetysti johdetulla tasaisemmalla hajauttamisella koko hälytyskeskuksen toiminta-alueelle. Käytävissä olevien partioiden lukumäärä, ajomatkat kaukaisimpiin hälytyskohteisiin ja taajamien tärkeät painopistealueet asettavat kuitenkin rajat partioiden hajauttamiselle.

Arvioijat

Autere Veikko, poliisiylitarkastaja, Turun toimipaikka
Sihvonen Pertti, poliisiylitarkastaja, Turun toimipaikka
Paavola Janne, ylitarkastaja, Turun toimipaikka
Antero Harri, erikoissuunnittelija, Turun toimipaikka